

Asia: VN/9732/2019

STM065:00/2019 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Yleiset kommentit uudistuksesta ja esitysluonnokseen sisältyvistä ehdotuksista

- **yleiset huomiot ehdotetuista vanhempainpäiväraahajärjestelmän muutoksista**

Ehdotetussa mallissa hoitovastuu jakaantuu tasaisemmin molemmille vanhemmille kuin aiemmin, mikä on todella hyvä askel kohti tasa-arvoisempaa vanhemmuutta sekä auttaa perheitä perhe-elämä ja työelämän yhteensovittamisessa. Uudistus lisää varmasti myös perheiden hyvinvointia. On kuitenkin hyvä muistaa, että naisten ja miesten työelämän tasa-arvon näkökulmasta malli ei kuitenkaan edistä riittävästi sukupuolten välistä tasa-arvoa työelämässä. Lakiesityksen mukaan perheille jää vielä paljon valinnan varaa vapaiden käytöstä, mikä herättää huolta vanhempainvapaiden tasaisesta jakautumisesta. Nykyisessä mallissa on kuitenkin tutkittu, että isien osuus vanhempainvapaista on vähäistä. Työelämä tasa-arvon parantamisen kannalta tämä on asia, jota on seurattava tarkasti uudistuksen tullessa voimaan.

On hyvä, että järjestelmä lisää joustavuutta perhevapaiden käyttöön. Nyt täytyy vielä luoda tavoitteet työelämään, joilla työnantajillekin syntyy arvomaailma, että joustoja annetaan tosiasiallisesti ja perheet pystyvät käyttämään perhevapaita joustavammin ja tasa-arvoisesti. Tämä edellyttää vahvaa vaikuttamista työantajapuoleen. Osa-aikaisen päivärahan käyttöön liittyvä laskenta kokoaikaisen päivärahpäivän mukaan tulee hillitsemään kuitenkin sen käytön mahdollisuuksia.

Erilaisten perhemuotojen osalta yhdenvertaisuuden parantaminen esityksen myötä on myös parannus, joka on todella tärkeä asia erilaisten perheiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta. On äärimmäisen hyvä, että mitkään etuisuudet eivät ole enää sidoksissa sukupuoleen. Uudessa järjestelmässä jaetaan perhevastuuta tasaisemmin kaikkien vanhempien kesken kuin aiemmin.

Tärkeä muutos on myös se, että perhevapaa uudistus on kirjattu sukupuolineutraaliksi, joten se tukee kaikenlaisia monimuotoisia perheitä yhteiskunnassamme.

Tärkeää on se, että uudessa vanhempainpäiväraha järjestelmässä vanhempainrahopäiviä olisi lasta kohden käytössä yhtä paljon riippumatta vanhempien sukupuolesta tai siitä, onko kyseessä biologinen vai adoptiolapsi. Tämä lisää lasten yhdenvertaista kohtelua.

Lapsensa synnytyksessä menettäneiden kohdalla tapahtuva päivärahopäivien pienennys on erittäin huono asia, koska tällaisen kriisin käsittely vaatii aikaa ja asian läpikäymistä sekä surutyötä. Tätä asiaa ei ole tarpeeksi huomioitu uudistuksessa.

- **kommentit raskaus- ja erityisraskausrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

On tärkeää, että raskautta suojellaan raskausrahan muodossa. Tärkeää on nyt kuitenkin kouluttaa työnantaja huolehtimaan työntekijöiden työhyvinvoinnista, jos raskaana olevat työntekijät alkavat pitkittää äitiyslomalle jääntä. Tähän tulee kiinnittää erityistä huomioita. Joustavuus raskausrahan käytössä ei saa vaarantaa raskaana olevan eikä sikiön turvallisuutta ja terveyttä.

- **kommentit vanhempainrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

Osittainen vanhempainvapaa tulee jatkossa kuluttamaan perhevapaata kokonaisen vanhempainpäivärahan kaltaisesti, joten tämä ei kyllä motivoi perheitä tätä käyttämään eikä anna mahdollisuutta työelämän joustojen kehittymiseen tätä kautta. Tämän kehittämiseen tulee panostaa jatkovalmistelussa.

Terminologian muutos on äärimmäisen ajankohtainen, tärkeä ja kaivattu muutos tässä ajassa. Todella tärkeä perheen ensimmäisiä hetkiä tukeva muutos on myös se, että vanhempainrahan tasoon esitetään korotusta siten, että vanhempainraha maksettaisiin kaikille vanhemmille 16 ensimmäiseltä arkipäivältä korotettuna vastaavalla tavalla kuin äitiysraha voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Kokonaisuudessaan vanhempainrahaan tulevat muutokset edistävät perheiden hyvinvointia ja tasa-arvoa.

- **kommentit muita sairausvakuutuslakiin ehdotettuja muutoksia koskien**

-

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin**

Suuri ja tärkeä muutos sekä iso parannus aiempaan on se, että kotihoidontukijaksoja on mahdollista käyttää vanhempainrahakausien lomassa, jos toinen vanhempi haluaa käyttää vanhempain vapaansa myöhemmin.

Muita etuuslakeja koskevat muutosehdotukset

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista muihin etuuslakeihin**

-

Laki varhaiskasvatustalain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja koskevan lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista varhaiskasvatustalain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin**

Uudistuksen myötä joustot lisääntyvät myös lasten varhaiskasvatukseen päin. Erityisen tärkeää on huolehtia joustojen lisääntyessä päiväkotien riittävästä henkilöstömitoituksesta ja toimivista sijaisjärjestelyistä.

Tärkeää on, että varhaiskasvatustalain mukaisesti ennalta ilmoitetut vanhempainrahapäivien käyttämisestä johtuvat poissaolot olisivat maksuttomia perheille

Laki työsopimustalain ja laki merimiesten työsopimustalain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista työsopimustalain ja laki merimiesten työsopimustalain**

Omaishoitovapaan säännös on tärkeä kirjaus työsopimustalain, joka helpottaa työntekijöiden perhe-elämän ja työelämän yhteensovittamista tilanteissa, joissa omaisen/läheisen toimintakyky on alentunut ja he tarvitsevat apua akuutisti arkeensa sairauden vuoksi.

Laki vuosilomalain ja laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista vuosilomalain ja merimiesten vuosilomalain**

-

Liitelait (lakiehdotukset 18-29)

- kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista liitelakeihin

-

Vaikutusten arviointi

- **Taloudelliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset julkiseen talouteen**

-

- **Vaikutukset kotitalouksiin**

Kotitalouksien kohdalla on edelleen huomioitava, että naiset tienavat vähemmän kuin miehet. Nais- ja miesvaltaisten alojen palkkaeroja tulisi kaventaa, jotta perhevapaaudistuksen tarkoitus käytännössä toteutuisi. Nykyinen malli osoittaa, kuten esityksen perusteluissakin todetaan, että isät ovat käyttäneet vanhempainvapaista hyvin vähän suhteessa äiteihin. Päätös vanhempainvapaiden käytöstä tehdään monissa perheissä jatkossakin perustuen pitkälti vanhempien tulotasoon. Näin olleen naisen kotiin jääminen näkyy usein perheelle pienempänä tulomenetyksenä. Joten tämän uuden perhevapaaudistuksen rinnalla on nostettava naisvaltaisten alojen palkkausta, jotta päästään todella siihen, että perheet voivat perhevapaaudistuksen arvomaailman mukaisesti jakaa perhevapaat vanhempien kesken tasaisesti molempien kesken.

- **Vaikutukset yrityksiin**

-

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

-

- **Muut yhteiskunnalliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset lapsiin ja perheisiin**

-

- **Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon**

Ehdotettuun uudistukseen liittyy vielä paljon sukupuolten tasa-arvon parantamista, jotka eivät tässä esityksessä toteudu, joten tämän ohjelman arviointia ja valmistelua on ehdottoman tärkeä jatkaa tulevilla hallituskausilla, jotta sukupuolten välistä tasa-arvoa voidaan vielä entisestään parantaa. Perhevapaiden käyttöä ja jakautumista tulee seurata tarkasti sukupuolten välillä uudistuksen tullessa voimaan.

- **Vaikutukset yhdenvertaisuuteen**

Erilaisten perhemuotojen osalta yhdenvertaisuuden parantaminen esityksen myötä on myös parannus, joka on todella tärkeä asia erilaisten perheiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta. On äärimmäisen hyvä, että mitkään etuisuudet eivät ole enää sidoksissa sukupuoleen. Uudessa järjestelmässä jaetaan perhevastuuta tasaisemmin kaikkien vanhempien kesken kuin aiemmin. Tärkeä muutos on myös se, että perhevapaa uudistus on kirjattu sukupuolineutraaliksi, joten se tukee kaikenlaisia monimuotoisia perheitä yhteiskunnassamme.

- **Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään**

-

- **Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähälle arvioinnille? Jos on, niin mikä?**

-

Hallituksen esityksen toimeenpano ja seuranta

- **kommentit liittyen uudistuksen toimeenpanoon ja seurantaan**

Uudistuksen tullessa voimaan on tärkeä seurata vaikutuksia suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa reagoida nopeastikin, jos tavoitteet eivät kaikilta osin täyty. Näin ollen on tärkeää, että ohjelman kehittämistä jatketaan seuraavallakin hallituskaudella aktiivisesti

Muut mahdolliset kommentit

-

Pekkarinen Heidi
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia